

ta zdorov'ya natsiyi [Physical culture, sports and health of the nation], no 5 (24), 213-217. DOI: 10.31652/2071-5285-2018-5-24-215-221. [in Ukrainian].

5. Kostiukevych, V., Shchepotina, N., & Stasiuk, V. (2019). Teoretyko-metodychni pidkhody shchodo prohramuvannya trenuval'noho protsesu sportsmeniv u makrotsykli [Theoretical and methodological approaches to the programming of the training process of athletes in the macrocycle]. Fizychna kul'tura, sport ta zdorov'ya natsiyi [Physical culture, sports and health of the nation], no 8 (27), 145-156. [in Ukrainian].

6. Nikolaenko, V.V. (2014). Technology of increase of tactics of technician mastery on the stages of long-term preparation of footballers. The Youth scientific announcer (P.E and sport). Lutsk: no.13. 59-63. [in Ukrainian].

7. Nikolayenko V. Long-term training of young football players. The path to success. Kyiv: Summit Book, 2015. 360 c. [in Ukrainian].

8. Karpa, I., Budzyn, V., Matviyas, O., Ripak, O., Lapychak, I. & Horkavyi, B. (2021). Improving the technical and tactical actions of qualified football players of various positions in certain areas of the field. Journal of Physical Education and Sport, 21(3), 1461-68. DOI:10.7752/jpes.2021.03186

9. Kostiukevych, V., Imas, Y., Borisova, O., Dutchak, M., Shynkaruk, O., Kogut, I., Voronova, V., Shlonska, O., & Stasiuk, I. (2018). Modeling of training process of athletes in sports games in annual macrocycle. Journal of Physical Education and Sport, 18(1), 327-34. DOI:10.7752/jpes.2018.s144

10. Khorkavyi, B. & Gargula, L. (2016). Szkolenie młodzieży na Ukrainie. Nowoczesna Piłka Nożna. Teoria i Praktyka. Współczesne koncepcje szkolenia młodych piłkarzy nożnych, Opole, 70–86.

DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.12\(185\).20](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.12(185).20)

Костюченко В.К.

Національний університет фізичного виховання і спорту України

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-7051-011X>

МІСЦЕ ТА РОЛЬ ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ (НА ПРИКЛАДІ ФУТБОЛУ)

Анотація. Спорт і освіта є невід'ємними елементами формування особистості. Окрім фізичної активності, спорт виступає ефективним засобом соціальної інтеграції. Він відображає культуру народів і відстоює важливі для суспільства принципи.

Чесна гра, командний дух, дисципліна, прагнення до самовдосконалення, повага до інших, терпимість і солідарність – саме ці цінності засвоюються учнями під час навчання в закладах освіти. У цьому контексті спорт поєднує фізичний і розумовий розвиток, сприяє формуванню цінностей і громадянської свідомості.

Спорт є не лише потужним інструментом громадянської активності, а й допомагає особистості здобути впевненість у власних силах. Усі ці важливі аспекти повинні бути інтегровані в освітній процес закладів спортивного спрямування, таких як ДЮСШ, коледжі та тренувальні центри.

Ключові слова: освіта, гуманітарна освіта, підготовка юних спортсменів, футбол.

Annotation. Vadim Kostuchenko. The place and role of humanitarian education in the modern system of training athletes (using the example of football).

Sport and education are integral elements of personality formation. In addition to physical activity, sport is an effective means of social integration. It reflects the culture of peoples and upholds important principles for society.

Fair play, team spirit, discipline, the desire for self-improvement, respect for others, tolerance and solidarity - these are the values that students learn during their studies in educational institutions. In this context, sport combines physical and mental development, contributes to the formation of values and civic consciousness.

Sport is not only a powerful tool for civic activity, but also helps an individual gain self-confidence. All these important aspects should be integrated into the educational process of sports-oriented institutions, such as youth sports schools, colleges and training centers.

Keywords: education, humanitarian education, training of young athletes, football.

Постановка проблеми. Освіта – це процес, за допомогою якого суспільство передає акумульовані знання, вміння та цінності від одного покоління до іншого. В ширшому розумінні освіта включає будь-яку дію чи досвід, які мають формотворчий вплив на спосіб мислення, характер чи фізичну спроможність людини [6].

Спорт – повноцінна складова розвитку сучасного суспільства, якому притаманні як соціально-ціннісні, так і антисоціальні моменти. Спортивна підготовка, окрім розвитку спеціалізованих рухових якостей передбачає і формування особистості юних спортсменів: вміння взаємодіяти в колективі, приймати складні рішення, поважати супротивників тощо. Однак, практика свідчить, що гуманітарна складова доволі часто не знаходить місце в тренувальному процесі, поступаючись його спортивно-рекордистському спрямуванню.

Мета роботи – висвітлити та обґрунтувати значущість гуманітарної освіти в процесі підготовки юних спортсменів (на прикладі футболу).

Методи дослідження: аналіз літературних джерел, синтез та узагальнення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Результати дослідження. Система освіти XXI ст. характеризується гуманізацією та гуманітаризацією освітнього процесу, орієнтацією на формування творчої різнобічно розвиненої особистості, здатної до критичного мислення, саморозвитку, самовизначенню, самоосвіти протягом життя.

Гуманізм – поняття різнопланове. Як визначає Енциклопедія сучасної України та Літературний словник-довідник, гуманізм (лат. *humanus* — людський, людяний) – в етичному плані – моральний принцип, в основі якого лежить переконаність у безмежних можливостях людини та її здатності до удосконалення, вимога свободи й захисту гідності особистості, ідея про право людини на щастя. Вужче – людяність, увага й любов до людини, готовність їй допомогти. У філософському розумінні – це історично змінна система поглядів, сталим складником яких є визнання цінності людини як особистості, її права на свободу, задоволення духовних і матеріальних потреб, розвиток здібностей [3, 7]. Філософський енциклопедичний словник трактує гуманізм як світоглядний і моральний принцип, який у широкому філософському значенні постає концепцією людського буття і заснований на ній системі світогляду, що стверджує цінність людського існування, гідності, права і свободи кожного людського індивіда, обґрунтовує можливість розвитку людини як роду і як індивіда [9].

Зародження гуманізму відноситься до епохи Платона й Аристотеля (IV – V ст. до н. е.). Саме софісти започаткували гуманізм як культурно-освітню програму – пайдею – систему освіти та навчання у класичній грецькій та елліністичній культурах, спрямовану на всебічний розвиток здібностей людини і досягнення вищої її досконалості. Слово «гуманіст» походить від «*studia humanitatis*» – курсу класичних досліджень, який на початку XV ст. складався з граматики, поезії, риторики, історії та моральної філософії. *Studia humanitatis* вважалися еквівалентом грецької падеї.

В епоху Відродження гуманізм закликав до всеосяжної реформи освіти і культури, перетворюючи пасивне неосвічене суспільство «темних» століть Середньовіччя, у таке, яке б відображало і заохочувало найвищі людські можливості. Джерелом гуманізму в епоху Відродження слугувала грецька і римська література, скульптура, архітектура, гончарне мистецтво тощо, які дали гуманізму більшу частину його базової структури та методу.

До середини XIX ст. у західній філософській та культурній традиції поняття «гуманізм» асоціювалося з гуманізмом епохи Відродження, або з окремими культурними течіями.

Фрідріх Нітхаммер – лютеранський богослов, релігійний філософ і німецький реформатор освіти, під гуманізмом розумів «вищу самодостатню і самосвідому значущість людини» [9]. Пізніше у 1841 р. прусський хімік, ботанік і філософ Карл Хаген запропонував використовувати поняття «гуманізм» для позначення духовного руху в освіті. Майже до середини XIX ст. у Європі гуманізм розглядався як напрямок та мета освіти.

Вперше у значенні певного погляду на життя термін «гуманізм» знайшов місце у книзі «Про гуманізм» («*От humanisme*», 1858) данського філософа Габрієля Сібберна у 1858 р. [9]. Це трактування зберіглося аж до середини XX століття.

У кінці XX на початку XXI ст. науковцями-теоретиками гуманізму було надано соціокультурного статусу, ставши глобальним феноменом сучасної світової культури, значущою складовою громадянського суспільства демократичних країнах світу.

Сьогодні під гуманізацією розуміємо поширення та утвердження гуманістичних принципів у будь-якій сфері суспільного життя [2]. Цей процес, більше ніж у будь-якій сфері життя і діяльності суспільства, стосується освіти. Повернення втраченої цілісності людини досі залишається функцією освіти.

Гуманізація освіти – це система заходів, спрямованих на пріоритетний розвиток загальнокультурних, загальнолюдських компонентів у змісті освіти, орієнтована на вдосконалення та вільний творчий розвиток особистості в системі суспільних відносин. Гуманізація навчального процесу передбачає не тільки активізацію пізнавальної діяльності учнів, а й активізацію їх позиції щодо мети навчання, вибору його змісту й форм, тобто справжнє співавторство у визначенні своєї «освітньої траєкторії» [1].

Гуманізація освіти – це система, що визнає людину як вищу цінність, яка зможе самостійно розвиватися, вдосконалювати свої творчі та розумові здібності. Одним із невід'ємних процесів у посиленні гуманізації освіти є його аксіологізація – насичення ціннісно важливими змістовними компонентами, які відіграють значну роль у становленні й розширенні світогляду, духовного розвитку особистості.

Провідним засобом посилення гуманізації освіти, практичної реалізації ідей гуманізму у цій сфері є її гуманітаризація. За тлумачення словника гуманітаризація – це збільшення уваги до наук, що вивчають людину та її культуру [2].

Під гуманітаризацією освіти розуміємо переорієнтацію освіти з предметно-змістовного принципу навчання основ наук на вивчення цілісної картини світу й насамперед — світу культури, світу людини, на формування у молоді гуманітарного й системного мислення; систему заходів, спрямованих на пріоритетний розвиток загальнокультурних компонентів у змісті, формах і методах навчання, що забезпечує формування особистості, розвиток її творчих здібностей і талантів [2; 1]. Одне з пріоритетних завдань гуманітаризації освіти – це наявність у змістовому наповненні освіти матеріалів світової філософської й загальнокультурної та вітчизняної спадщини, етичних концепцій, історії науки.

Виходячи із завдань, можна вести мову про те, що гуманітаризація:

- сприяє більшій відкритості особистості;
- формує толерантне ставлення до різних думок, що допомагає долати роз'єднаність у колективі;
- підвищує інтелект та розширює світогляд;
- формує моральність, що характеризується проявом внутрішньої свободи;
- допомагає зробити усвідомлений вибір у майбутньому професійному самовизначенні.

Гуманітаризація освіти служить цілям його гуманізації. У той самий час гуманізація є змістовноутворюючою основою для гуманітаризації.

Гуманітаризація і гуманізація освіти повинні відроджувати єдність культури та освіти. Від гуманізації освіти багато в чому залежить інтелектуально-творчий потенціал особистості. Гуманітарна підготовка повинна бути спрямована на виховання індивіда як активного і вольового суб'єкта, здатного до самостійних зусиль в оволодінні ключовими компетентностями [8].

Гуманістична педагогіка в сучасних умовах є методологічною основою освіти та виховання, моральною основою формування особистості.

Футбол є найпопулярнішим видом спорту у світі, невід'ємною частиною світової культури, освітніх стратегій та розвитку особистості. У процесі розвитку цього виду спорту висуваються до нього все більше вимог, тому що він не може належно функціонувати без адекватних правил і цінностей. Таким чином, крім уявлення, що демонструється на газонах стадіонів, існує також аспект футболу, пов'язаний з навколишнім світом, який вимагає від спортсмена певної освіти, тому можна вести мову про ідеальну відповідність між двома сутностями футболіста: Людиною як футболіста та Людиною як особистістю з позитивними установками, що уособлює загальнолюдські цінності.

Футбол регулюється певними законами і принципами, тому очевидно, що і футболісти мають бути добре освічені, щоб відповідати цим вимогам. Бувший гравець «Роми» Олів'є Дакур, розкриваючи незаперечний аспект виховання молодих футболістів, зазначає: «...освіта є мистецтвом розкриття людині потаємного сенсу, який повинен керувати його діями, готувати до використання його енергії та повідомляти смак і силу повноцінного життя» [4].

Зважаючи на те, що юні футболісти витрачають багато часу на тренувальний процес, виникає питання «Чи все робиться для того, щоб молоді люди могли розвиватися в хороших умовах?». Звичайно, футбол не може залишатися осторонь проблем нашого суспільства, він також не повинен допускати формування нецивілізованих особистостей. Багаточасові тренувальні заняття, часті переїзди, постійні зміни умов життя – це чинники, які призводять до втрати часу на навчання у юних футболістів та ускладнюють вирішення освітніх завдань.

На думку Джиммі Аджові Боко, члена «Think Sport», роль закладів освіти з футболу полягає у тому, щоб дати освіту громадянину, перш ніж почати тренувати футболіста. Він зазначає: «Молоді люди, коли залишають футбольні освітні структури, повинні бути у змозі представляти свою країну, свій континент, і, передусім, поводити себе як гідний громадянин». Він вважає, що спортивна установа повинна не тільки дати можливість молодому гравцю стати хорошим футболістом, а й дати йому можливість отримати достойний рівень освіти, щоб бути громадянином, здатним сприйняти і знайти своє місце в оточенні до якого він прагне [5].

Спорт та освіта – невід'ємні складові формування особистості. Спорт, крім фізичної активності, є інструментом, що дозволяє сприяти соціальній інтеграції. Він є віддзеркаленням культури народів, він відстоює, передусім, принципи, необхідні нашому суспільству.

Чесна гра, командний дух, дисципліна, прагнення до зусиль, повага до інших, терпимість і солідарність – усі ці цінності, набувають вихованці у процесі навчання в закладах освіти. У цьому контексті спорт дозволяє пов'язати тілесну і розумову освіту, формувати цінності та громадянську поведінку. Спорт не тільки є рушійною силою громадянськості, а й допомагає особистості набутти впевненості у своїх силах. Усі ці елементи добродійностей повинні знайти відображення в освітній діяльності закладів футбольної освіти (ДЮСШ, коледжі, тренувальні центри тощо).

Президент Fondaction du Football Патрік Брауезек відмічає, що «футбол – це більше, ніж просто гра, він має фундаментальні освітні переваги, які аматорські та професійні клуби використовують для налагодження соціальних зв'язків, виховання духу добродійності та вивчення правил життя у суспільстві. Будучи визнаними одиницями освіти, соціалізації та місця довіри для молодих гравців, футбольні клуби таким чином відіграють роль третього місця освіти після школи та сім'ї» [8].

Розуміючи значення освіти у сучасному суспільстві, вищий керівний орган світового футболу – FIFA приділяє значну увагу освітній роботі з футболістами різних вікових груп та тренерами. Достатньо відмітити, що у структурі FIFA функціонує Комітет з питань культури, науки, освіти та ЗМІ. Президент FIFA Джанні Інфантино відмічає, що використання сили футболу для просування соціальних змін та освіти відповідає всім інтересам організації.

Одним із складових роботи FIFA у цьому напрямі став освітній проект, спрямований на освіту з питань різноманітності та боротьбу з дискримінацією у футболі [11]. Проект визначає необхідність спеціальних навчальних занять, які мають містити елементи, спрямовані на соціальну інтеграцію та боротьбу з дискримінацією у спорті взагалі і зокрема у футболі.

Амбіційна програма «Футбол для школи і життя» (F4S), що реалізується FIFA спільно з ЮНЕСКО, спрямована на сприяння освіти, розвитку та розширенню прав і можливостей дитини. Центральна ідея програми – футбол відіграє життєво важливу роль у системі освіти і виступає «школою життя», яка формує ключові компетентності та гуманістичні цінності. Програма реінтегрує дітей в систему освіти через футбол. Завдяки ентузіазму, породженому спортом, молоді люди можуть мотивовані на навчання, регулярно відвідувати заняття футболом і не залишати отримувати освіту. Програма започаткована з метою реалізації Айти-Нагойської декларації, Дорожньої карти здійснення глобальної програми дій з освіти в інтересах сталого суспільства та цілі № 4 «Порядку денного та цілі стійкого розвитку на період до 2030 року» – «забезпечення інклюзивної справедливої та якісної освіти й розширення можливостей навчання протягом усього життя для всіх» [10].

Прагнучи відігравати більш активну роль у суспільстві, активізувати гуманітарну діяльність та направити її у потрібне русло, 26 березня 2014 року на 38-му Конгресі UEFA за ініціативи колишнього її президента Мішеля Платіні було створено Дитячий фонд UEFA, який є державним органом, діяльність якого регулюється швейцарським законодавством. Фонд використовує спорт для підтримки гуманітарних проектів, пов'язаних із правами дітей у таких галузях, як охорона здоров'я, освіта, які сприяють особистісному розвитку дітей, інтеграції та соціалізації представників національних меншин.

У рамках спадщини Чемпіонату Європи з футболу 2020 р. Футбольна асоціація Шотландії запровадила освітню платформу «Навчання через футбол», засновану на міждисциплінарному навчанні (математика, граматики, суспільствознавство, мистецтво тощо), використовуючи футбол як засіб навчання у класі [12].

Таким чином, можна зробити висновок, що одним із головних завдань діяльності футбольної освіти є необхідність надання юним футболістам адекватної освітньої бази, щоб вони могли більше усвідомлювати важливість громадянськості, цінностей, етики; бути у курсі соціальних проблем, а також, справлятися з радикальними викликами життя, які зустрічаються і зустрінуться на їхньому шляху як футболіста, так і громадянина.

Висновки. Гуманітарна освіта – це напрям освіти, який зосереджений на вивченні суспільних, культурних, історичних та філософських аспектів людського життя. Вона спрямована на розвиток особистості, її світогляду, критичного мислення та моральних цінностей та охоплює такі галузі знань, як: історія, література, мистецтво, мови та лінгвістика, культурологія тощо.

Основними завданнями, що вирішуються при роботі з молодим поколінням за допомогою гуманітарної освіти, є наступні:

- розвиток особистості учня – формування всебічно розвинутого громадянина, здатного до етичних рішень;
- розвиток критичного мислення – навчання аналізувати явища, ставити під сумнів загальноприйняті погляди та створювати нові ідеї;
- сприяння пізнанню культури та історії – розуміння свого культурного коріння та глобального культурного контексту;
- розвиток толерантності та емпатії – розвиток поваги до різноманіття думок, вірувань і традицій;
- розвиток естетичного сприйняття – здатності цінувати мистецтво та красу.

Отже, гуманітарна освіта в рамках тренувального процесу може виступити дієвим засобом гуманізації молодого покоління, його гармонійного розвитку.

Перспективи подальших досліджень полягають в розробці та обґрунтуванні шляхів інтеграції гуманітарної освіти в процес підготовки юних спортсменів.

Література

1. Антонова О.Є., укладач. Словник базових понять з курсу «Педагогіка»: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів: вид. 2-ге, дооп. і перероб. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2014. 100 с.
2. Бусел В.Т. уклад., гол. ред. Великий тлумачний словник сучасної української мови (с дод. та доповн.). Київ: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
3. Гром'як Р.Т., Коваліва Ю.І., Теремка І.В., ред. Літературознавчий словник-довідник. Київ: ВЦ «Академія», 2007. 752 с.
4. Декур О.. Інтерв'ю Sports Bwin. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sports.bwin.fr/fr/news/interviews/olivier-dacourt-81201.html>
5. Євро та громадянство: чи є футболісти взірцями освіти? <https://www.sportetcitoyennete.com/articles/euro-citoyennete-footballeurs-modeles-deduction>
6. КОМПАС: Посібник з освіти з прав людини за участю молоді. Рада Європи. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.coe.int/uk/web/compass>.
7. Семенова А.В., ред. Словник-довідник з професійної педагогіки Одеса: Пальміра, 2006. 222 с.
8. Шевченко О. Ю. Особистісно орієнтований підхід в управлінні гуманітарною підготовкою у вищих навчальних закладах технічного профілю. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ea.dgtu.donetsk.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/23746/1/schevchenko.pdf>.
9. Шинкарук В. І. Філософський енциклопедичний словник. Київ: Абріс, 2002. 742 с.
10. Aichi-Nagoya Declaration on Education for Sustainable Development. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000231074>.
11. FIFA Good Practice Guide on Diversity and Anti-Discrimination. Official publication of the Fédération Internationale de Football Association. 94 p.
12. Learning Through Football - Glasgow UEFA EURO 2020. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://euro2020.scottishfa.co.uk/learning-through-football>.
13. UNESCO Roadmap for Implementing the Global Action Programme on Education for Sustainable Development. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.unesco.org/open-access/terms-use-ccbysa-en>

Reference

1. Antonova O.E., compiler. Dictionary of basic concepts from the course "Pedagogy": a textbook for students of higher educational institutions: ed. 2nd, additional and revised. Zhytomyr: Ivan Franko State University Publishing House, 2014. 100 p.
2. Busel V.T. compiler, chief editor. Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language (with additions and additions). Kyiv; Irpin: Perun Publishing House, 2005. 1728 p.
3. Gromyak R.T., Kovaliva Yu.I., Teremka I.V., editors. Literary dictionary-reference book. Kyiv: Academy Center, 2007. 752 p.
4. Dekur O. Sports Bwin interview. [Electronic resource]. – Access mode: <https://sports.bwin.fr/fr/news/interviews/olivier-dacourt-81201.html>
5. Euro and citizenship: are footballers role models of education? <https://www.sportetcitoyennete.com/articles/euro-citoyennete-footballeurs-modeles-deduction>
6. COMPASS: A Guide to Human Rights Education with Youth Participation. Council of Europe. [Electronic resource]. Access mode: <https://www.coe.int/uk/web/compass>.

7. Semenova A.V., ed. Dictionary-reference book on professional pedagogy Odesa: Palmira, 2006. 222 p.
8. Shevchenko O. Yu. A personal-oriented approach to managing humanitarian training in higher educational institutions of a technical profile. [Electronic resource]. Access mode: <http://ea.dgtu.donetsk.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/23746/1/shevchenko.pdf>.
9. Shynkaruk V. I. Philosophical Encyclopedic Dictionary. Kyiv: Abris, 2002. 742 p.
10. Aichi-Nagoya Declaration on Education for Sustainable Development. [Electronic resource]. – Access mode: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000231074>.
11. FIFA Good Practice Guide on Diversity and Anti-Discrimination. Official publication of the Fédération Internationale de Football Association. 94 p.
12. Learning Through Football - Glasgow UEFA EURO 2020. [Electronic resource]. Access mode: <https://euro2020.scottishfa.co.uk/learning-through-football>.
13. UNESCO Roadmap for Implementing the Global Action Programme on Education for Sustainable Development. [Electronic resource]. Access mode: <http://www.unesco.org/open-access/terms-use-ccbysa-en>

DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.12\(185\).21](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.12(185).21)

Крамаренко Володимир Євгенійович,
викладач кафедри фізичного виховання та спорту
ННЦ "Інститут біології та медицини" КНУ імені Тараса Шевченка, <https://orcid.org/0009-0005-4700-9293>
Богданова Наталія Миколаївна,
старший викладач кафедри фізичного виховання та спорту
ННЦ "Інститут біології та медицини" КНУ імені Тараса Шевченка,
<https://orcid.org/0009-0000-4039-6001> ,
Сахаров Костянтин Анатолійович,
викладач кафедри фізичного виховання та спорту
ННЦ "Інститут біології та медицини" КНУ імені Тараса Шевченка,
ORCID 0009-0008-1838-0319

ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ВОЛЬОВИХ ЯКОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ФУТБОЛУ

В статті розкрито особливості формування морально-вольових якостей здобувачів вищої освіти засобами футболу. На основі вивчення та аналізу психолого-педагогічної літератури з досліджуваної проблеми з'ясовано ефективність занять футболом щодо формування морально-вольових якостей здобувачів вищої освіти. Доведено, що правильне застосування змісту, форм і методів представленого дослідження позитивно впливає на формування морально-вольових якостей тих, хто займається футболом. Встановлено, що під час занять футболом в студентській молоді формується здатність діяти обдуманно, приймати відповідальні рішення, долати труднощі та працювати у команді, що є важливими компонентами їх майбутнього професійного становлення.

У статті стисло висвітлено методіку формування морально-вольових якостей здобувачів вищої освіти засобами футболу, яка передбачає впровадження в освітній процес ефективних: форм, методів, педагогічних умов, підходів, принципів.

Ключові слова: морально-вольові якості, футбол, здобувачі вищої освіти, рішучість, самовладання, впевненість в собі, заклади вищої освіти, методика, педагогічні умови.

Kramarenko V. E., Bohdanova N.V. M., Sakharov K.A. Formation of moral and vocational qualities of higher education acquisitions through football.

The purpose of the study was to reveal the content and methodology of forming moral and volitional qualities of higher education applicants by means of football. The article reveals the features of forming moral and volitional qualities of higher education applicants by means of football. Based on the study and analysis of psychological and pedagogical literature on the problem under study, the effectiveness of football classes in forming moral and volitional qualities of higher education applicants was clarified. It was proven that the correct application of the content, forms and methods of the presented study has a positive effect on the formation of moral and volitional qualities of those who play football. It was established that during football classes, students develop the ability to act thoughtfully, make responsible decisions, overcome difficulties and work in a team, which are important components of their future professional development.

The article briefly highlights the methodology of forming moral and volitional qualities of higher education applicants by means of football, which involves the introduction into the educational process:

forms: individual, team and group classes;

methods: persuasion, personal example, competition, creating a situation of success, reflexive-explicit, encouragement, instructions, requirements;

pedagogical conditions: training physical education teachers and football coaches to implement the methodology for forming moral and volitional qualities of higher education students through football; application of pedagogically appropriate content for forming moral and volitional qualities of higher education students through football; use of effective educational forms and methods to form a stable motivation for football among higher education students; involvement of higher education students in competitive activities;